

3. Norsk politikk overfor WFP

WFP er viktig for Norge fordi organisasjonen spiller en avgjørende rolle for å nå FNs tusenårs mål 1 om å utrydde ekstrem fattigdom og sult. Gjennom skolematordninger og spesielle ernæringsprogrammer gir WFP også viktige bidrag til å nå tusenårs mål 2 om å sikre utdanning for alle, tusenårs mål 4 om å redusere barnedødeligheten og tusenårs mål 5 om bedre mødrehelse.

WFP er en av våre viktigste humanitære partnere ettersom den er den eneste internasjonale organisasjonen som er i stand til å levere matvarehjelp i stor skala i vanskelige og ofte farlige omgivelser. I humanitære situasjoner er WFPs logistikk- og nødhjelpseksperter helt avgjørende for hele FN-systemet. WFPs raske innsats etter katastrofene på Haiti og i Pakistan i 2010 demonstrerte hvilken viktig rolle WFP har i det humanitære arbeidet.

Norge er opptatt av å sikre WFPs komparative fortrinn som en handlekraftig og effektiv nødhjelpsorganisasjon. For å nå ut med effektiv nødhjelp til dem som trenger det mest, er det viktig at WFPs styrker sitt arbeid med behovsanalyser og gir styret større mulighet til å prioritere hvor innsatsen skal settes inn. Norge arbeider for at utviklingsrettede tiltak holdes separat fra de humanitære tiltakene i WFPs programkategorier og gjennomføring. I tråd med dette er norsk støtte til WFPs arbeid innen langsiktig utvikling blitt faset ut. Den norske støtten er nå avgrenset til nødhjelp, overgangsbistand og langvarige kriser.

Samtidig er man fra norsk side opptatt av å se hele spekteret fra krise og gjenoppbygging til forebygging og utvikling i sammenheng, ikke minst for å sikre at det humanitære arbeidet tar utgangspunkt i en helhetlig forståelse av årsakene til sult og underernæring og understøtter innsatsen for å sikre

langsiktig matsikkerhet og utvikling av landbruk og lokal matproduksjon. I lys av dette vektlegger Norge at WFP skal prioritere å anskaffe mat lokalt eller i andre utviklingsland, at givere ikke binder sine bidrag til egen produksjon og i større grad gir kjernebidrag, samt at WFP tar i bruk nye former for assistanse, slik som kontanter og kuponger, der det er mest hensiktsmessig.

Det kan være gråsoner der WFP har en rolle utover nødhjelp. I slike tilfeller vil behovsanalyser, utfasingsstrategier og partnerskap med andre aktører være spesielt viktig. Utviklingen i WFP må ses i sammenheng med den bredere reformprosessen i FN, slik at man kan få en arbeidsdeling som kan utgjøre en helhetlig humanitær arkitektur. I denne sammenheng støtter Norge at WFP bidrar aktivt i den reformerte komiteen for global matsikkerhet og styrker samarbeidet med FNs organisasjon for landbruk og ernæring (FAO) gjennom en global klynge for matsikkerhet. Likeledes er Norge opptatt av at WFP styrker samarbeidet med FAO på landnivå, både med hensyn til arbeidsdeling, effektiv ressursutnyttelse og utvikling av helhetlige, nasjonale strategier for matsikkerhet.

Norge legger vekt på at ytterligere effektivisering også kan oppnås gjennom en rasjonalisering av WFPs omfattende tilstedeværelse på landnivå med et stort antall landkontorer (til tross for at 50 prosent av bistanden går til bare fem land). En evaluering av landkontorenes evne til å tilpasse seg endringer vil foretas i 2011.

Norge arbeider for fremme av kjønnsperspektivet i WFPs virksomhet, og er videre spesielt opptatt av beskyttelse av sivile, særlig kvinner og barn, i krigs- og nødsituasjoner.

Norske midler skal ikke benyttes til genmodifisert mat.

WFP

World Food Programme / Verdens matvareprogram

1. Fakta

Type organisasjon: Frivillig finansiert fond

Etableringsår: 1961

Hovedkvarter: Roma

Antall landkontor: 78

Leder: Josette Sheeran (USA)

Dato for styremøter 2011: Februar, juni (årsmøte) og november

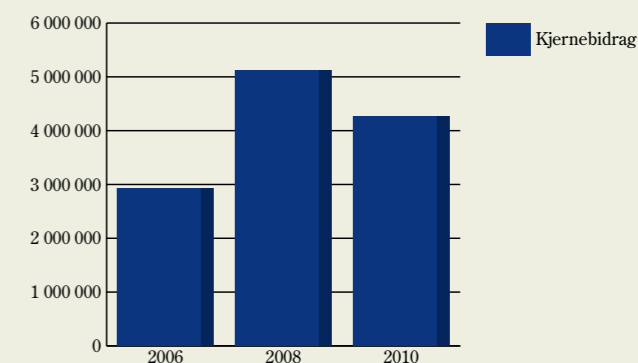
Norsk styreplass: 2010 - 2012

Antall norske ansatte: 8

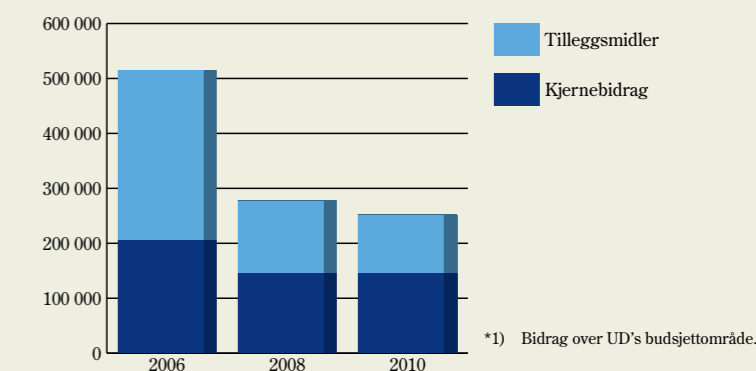
Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet

Website: www.wfp.org

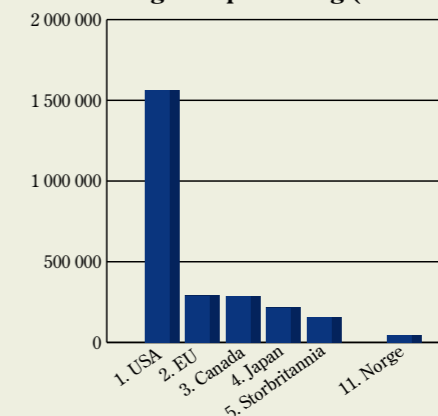
Totale inntekter (tusen USD)

Norske bidrag^{*1)} (tusen NOK)

Fem største givere i 2010 inkludert Norge sin plassering (tusen USD)

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo

Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sbfi-fn@mfa.no. Profilarkene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/

nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

Mandat og virkeområder

FNs matvareprogram (United Nations World Food Programme eller WFP) er verdens største humanitære organisasjon. WFPs mandat er å bekjempe sult og fremme matsikkerhet, primært gjennom distribusjon av mat.

WFP har fem strategiske mål som er nedfelt i den strategiske planen for 2008-2013:

1. Redde liv og beskytte menneskers livsgrunnlag i akutte kriser.
2. Forebygge akutt sult og investere i forebygging av katastrofer.
3. Gjenoppbygge livsgrunnlag i post-konflikt situasjoner og etter kriser.
4. Redusere kronisk sult og underernæring.
5. Styrke lands kapasitet for å redusere sult, bl.a. gjennom overleveringsstrategier og lokale innkjøp.

Oppnådde resultater 2010

WFP oppnår gode resultater. Organisasjonen rapporterer i 2010 om betydelig fremgang i arbeidet med å redde liv, forebygge sult og gjenoppbygge livsgrunnlag, hvilket utgjør tre firedeler av WFPs aktiviteter. Det er noe fremgang under WFPs strategiske mål om å redusere kronisk sult og underernæring. Mangelfullt datagrunnlag gjør det imidlertid vanskelig for WFP å rapportere på måloppnåelse for det siste strategiske målet om å styrke lands kapasitet for å redusere sult.

WFPs matvaredistribusjon i Darfur

WFP la i 2010 frem en evaluering av sin nødhjelpsoperasjon i Darfur i Sudan. WFP har ytt bistand til den konfliktrammede befolkningen i Sudan siden 2003 og nådde på sitt meste 3,7 millioner mennesker.

Evalueringen konkluderte med at WFP hadde gjort en god jobb i Darfur. Matvarebistanden nådde 96 prosent av de planlagte mottakerne og møtte i følge evalueringen i stor grad deres behov. Dette er et imponerende resultat tatt i betraktning de krevende forholdene WFP opererte under.

Evalueringen anbefalte WFP å fortsette sine operasjoner i Darfur. Samtidig ble det anbefalt at WFP arbeidet videre med å verifisere og registrere mottakere for å sikre at matvarebistanden kom frem til de mest sårbare gruppene. Videre ble det også understreket at bistanden bør legges om til mer aktiviserende former, slik som mat for arbeid, og bruk av kuponger fremfor direkte matutdeling.

Jordskjelvet på Haiti, tørken i Niger og flommen i Pakistan samt rekordhøye matpriser gjorde 2010 til et krevende år for WFP. WFP spilte en ledende rolle i å sikre rask respons gjennom sitt logistikk- og kommunikasjonsarbeid. WFP ga i 2010 matvarebistand til 109 millioner mennesker i 75 land. Dette er det nest høyeste antallet mottakere i WFPs historie og et betydelig bidrag for å nå tusenårsmål 1 om å utrydde ekstrem fattigdom og sult. Sudan, Etiopia, Pakistan, Haiti og Kenya var de landene som mottok den største andelen av WFPs bistand i 2010 (til sammen ca. 50 prosent).

Gjennom å distribuere skolemat bidrar WFP også til tusenårsmål 2 om å sikre utdanning for alle. I 2010 fikk 21 millioner skolebarn mat, noe som representerer en økning på 19 prosent fra 2009. 48 prosent av mottakerne var jenter. I overkant av 66 millioner barn fikk hjelp under ulike WFP-programmer i 2010. Dette er fire millioner flere barn enn i 2009 og et viktig bidrag til tusenårsmål 4 om å redusere barnedødeligheten. Videre bidro WFP til tusenårsmål 5 om bedre mødre helse ved at nesten 3 millioner kvinner fikk ekstra næringsrike matrasjoner. Andelen av matvarebistanden som går til kvinner har holdt seg relativt stabil de siste tre årene, og lå i 2010 på 51 prosent.

For å redusere eventuelle negative effekter på lokale markeder ved innførsel av matvarer jobber WFP for å øke andelen av matinnkjøpene som gjøres lokalt. I 2010 ble 78 prosent av matinnkjøpene gjort i utviklingsland.

2. Vurderinger: Resultater, effektivitet og kontroll

WFP bærer preg av å være en veldrevet organisasjon som har kommet langt i å dokumentere at de oppnår resultater på en effektiv måte. Generelt samarbeider WFP og styret godt for å styrke organisasjonen, og ledelsen i WFP viser seg endringsvillig og lytter til medlemslandene. Ettersom WFP har et behovsbasert budsjett (med stort avvik mellom budsjetterte og faktiske inntekter) og ca. 90 prosent av bidragene er øremerket, er det imidlertid en utfordring for styret å beslutte prioritering av bruken av midlene.

WFP har de seneste årene gjennomført omfattende reformer av sine systemer for programstyring, finans- og personalforvaltning og operasjonelle verktøy. WFP har bl.a. som første FN-organisasjon innført IPSAS (Internasjonal standard for regnskapsføring i offentlig sektor).

Den strategiske planen for 2008-2013 med tilhørende resultatrammeverk legger et godt grunnlag for å dokumentere resultater. WFP rapporterer årlig til styret om resultatoppnåelse på organisasjonens fem overordnede målsetninger. Årsrapporten fremhever utfordringer og lærdommer fra WFPs arbeid, som legges til grunn for endringer i prioriteringer og arbeidsmåter.

WFPs resultatrammeverk gjør det mulig å få frem tall på hvor mange organisasjonen har nådd med matvarehjelp i ulike typer nødhjelpssituasjoner. Grunnlaget for å rapportere på effekten av denne matvarehjelpen er fortsatt noe svak. De to første årsrapportene som følger det nye opplegget viser at datainnsamling fra prosjektene på landnivå er krevende, og mange prosjekter klarer fortsatt ikke å rapportere på indikatorene som de har satt opp. Siste årsrapport (2010) viser imidlertid store forbedringer i gjennomføringen av den nye formen for rapporterting, men det er fortsatt behov for å forbedre oppfølgingen av enkeltprosjekter for å sikre at rapportering følges opp i praksis.

WFPs evalueringsarbeid har blitt forbedret de siste årene etter at WFPs evalueringspolicy ble vedtatt i 2008. Evalueringsfunksjonen er tilpasset FN-standard og det legges stor vekt på uavhengighet. Selv om evalueringskontoret formelt rapporterer til styret via eksekutivdirektøren, legges rapportene i dag frem for styret uten krav om godkjenning fra WFPs ledelse. Styret gir strategisk retning til evalueringskontoret gjennom et årlig konsultasjonsmøte, mottar en årlig samlet rapport om evalueringsarbeidet og vedtar også finansieringen av dette arbeidet gjennom behandlingen av WFPs arbeidsprogram og budsjett. Alle evalueringsrapporter er tilgjengelige for offentligheten på WFPs nettsider. Evalueringspraksisen er effektivisert, og det er innført bedre

systemer for oppfølging og læring. Det er imidlertid fortsatt en utfordring å sikre systematisk oppfølging av anbefalingene fra evalueringene.

WFPs kontrollorganer består av en ekstern revisor og en internrevisjon, samt en revisjonskomité. Ekstern revisjon foretas av et av medlemslandenes riksrevisjoner, som rapporterer direkte til styret, mens internrevisjon ledes av WFPs generalinspektør, som rapporterer til WFPs eksekutivdirektør. Rapportene fra internrevisjonen er i utgangspunktet konfidensielle, men medlemsland kan be om innsyn. Generalinspektørens uavhengighet kunne imidlertid blitt styrket ved at vedkommende rapporterte direkte til styret i stedet for til generaldirektøren. Internrevisjonen er en del av administrasjonsbudsjettet vedtatt av styret og har fått tildelt mer midler de siste årene. Internrevisjonen har likevel vært gjennom en periode med få personalressurser.

WFP har tilfredsstillende retningslinjer for mislighold og korrupsjon. Retningslinjene omfatter tiltak for å forebygge, avdekke og følge opp uregelmessigheter. WFP er tydelige på nulltoleranse for korrupsjon, og åpenhet og ansvarlighet understrekes. WFP har et eget etikk-kontor som skal arbeide for at WFPs ansatte utfører sitt arbeid i tråd med FNs etiske retningslinjer for tjenestemenn. WFP har også egne retningslinjer for beskyttelse av varslere, men det er usikkert om disse er godt nok kjent utover i organisasjonen.

Påstandene som ble fremsatt i 2009 om uregelmessigheter i WFPs operasjoner i Somalia har bidratt til å øke oppmerksomheten om behovet for kontroll og risikostyring i WFP ytterligere. Intern og ekstern revisor har gjennomgått påstandene. Det er ikke funnet hold i påstandene om uregelmessigheter, men man har avdekket at kontrollrutinene ikke har vært overholdt godt nok, hvilket i følge WFP primært skyldes ekstremt risikofylte forhold, med angrep på leveranser og drap av WFP-personell. Gjennomgangen har ført til skjerpede rutiner og tettere involvering av styret i risikovurderingene i WFPs operasjoner.

Ved å bekjempe sult bidrar WFP gjennom sitt arbeid direkte til å ivareta menneskerettighetene. WFP har gjennom sin likestillingspolicy styrket fokuset på å fremme likestilling og kvinnens rolle i arbeidet med matsikkerhet og ernæring, bl.a. ved å prioritere kvinner som mottakere av matvarebistand. WFP arbeider for å sikre bedre beskyttelse av kvinner og styrking av deres stilling i krisesituasjoner. Det rapporteres spesifikt på likestillingsmål i årsrapporten. Andelen kvinner i ledende stillinger viser en økende tendens (36 prosent i 2010).